

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004872

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 27-08-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бакуменко Олександр Вікторович

2. Oleksandr V. Bakumenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 033

Назва наукової спеціальності: Філософія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філософія

Дата захисту: 29-07-2026

Спеціальність за освітою: 105 Прикладна фізика та наноматеріали

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16001

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 02.15.51

Тема дисертації:

1. Філософсько-антропологічні підвалини технічної творчості
2. Philosophical and Anthropological Foundations of Technical Creativity

Реферат/анотація:

1. У дисертації здійснено комплексне філософсько-антропологічне дослідження технічної творчості як багатовимірного феномена людського буття, культуротворчої діяльності та соціокультурної практики. Актуальність теми зумовлена необхідністю осмислення місця й ролі технічної творчості в умовах стрімкого технологічного розвитку, цифровізації суспільства, поширення штучного інтелекту та трансформації культурних і антропологічних засад людського існування. Технічна творчість розглядається не лише як засіб удосконалення матеріального виробництва, а як спосіб самореалізації людини, формування нових моделей взаємодії зі світом та конструювання соціокультурної реальності. Метою дослідження є концептуалізація технічної творчості як багатовимірного феномена соціокультурної практики, виявлення її онтологічних, аксіологічних і філософсько-антропологічних підвалин, а також розкриття специфіки практик творення техне в умовах технологічно опосередкованої сучасності. Методологічною основою роботи виступає

міждисциплінарний підхід, що поєднує можливості філософської антропології, філософії культури, герменевтики, феноменології, історії філософії та соціальної філософії. Особливу роль у дослідженні відіграє концепт культургенів, який дозволяє інтерпретувати технічну творчість як механізм культурної спадкоємності та антропологічного самотворення. Наукова новизна дослідження полягає у розробленні цілісної філософсько-антропологічної концепції технічної творчості як особливого способу людського буття та культуротворчої діяльності. Уперше здійснено концептуалізацію технічної творчості із залученням методологічного ресурсу культургенів як структурних одиниць культурної спадкоємності. Обґрунтовано, що технічна творчість є не лише інструментом перетворення дійсності, а культурно й антропологічно зумовленим способом самореалізації людини. Доведено контингентний характер гуманістичного потенціалу технічної творчості та розкрито її амбівалентність як здатність породжувати як конструктивні, так і деструктивні наслідки. У першому розділі «Теоретичні і методологічні засади дослідження» проаналізовано основні підходи до осмислення технічної творчості у філософській традиції. Досліджено феноменологічні та герменевтичні засади інтерпретації технічної діяльності, простежено еволюцію технічного ставлення людини до світу від античності до сучасності. Розкрито культурно-антропологічний статус технічної творчості, її зв'язок із технократичним мисленням та трансформаціями людського буття у постсекулярну добу. Особливу увагу приділено аналізу технічної творчості у філософсько-антропологічних концепціях німецької класичної філософії та сучасних інтерпретаціях техне. У другому розділі «Технічна творчість та людське буття у культурі індустріального і постіндустріального суспільства» досліджено технічну творчість як прояв трансцендентальної здатності людини виходити за межі наявного досвіду та створювати нові форми організації життєвого світу. Проаналізовано технологічні модифікації технічної творчості, процеси технізації повсякденності та особливості функціонування технічної творчості в інформаційній культурі. Доведено, що в умовах цифрового суспільства технічна творчість дедалі більше інтегрується у сферу медіакомунікації, віртуальних середовищ та інтелектуальних платформ, трансформуючи способи соціальної взаємодії та культурного самовираження особистості. У третьому розділі «Амбівалентність функціонального потенціалу технічної творчості у сучасній культурі» розкрито цивілізаційний вимір технічної творчості, її морально-етичні аспекти та виховний потенціал. Обґрунтовано необхідність формування етики відповідальності як регулятивного механізму інноваційної діяльності. Показано, що технічна творчість функціонує між полюсами технооптимізму і технопесимізму, формуючи простір напруження між утопічними та антиутопічними візіями майбутнього. Особливу увагу приділено виховному значенню технічної творчості у процесах формування креативної, ціннісно орієнтованої та відповідальної особистості. У результаті дослідження встановлено, що технічна творчість є однією з фундаментальних форм культуротворчої діяльності людини, через яку реалізуються її творчі, когнітивні та світоперетворювальні здібності. Доведено, що вона не може бути зведена виключно до інженерної чи прикладної діяльності, оскільки завжди включена до системи культурних смислів, цінностей і символічних практик. Виявлено, що технічна творчість виступає важливим механізмом самореалізації людини, формування нових способів соціальної взаємодії та культурного самовизначення. Показано, що гуманістично орієнтоване розуміння технічної творчості створює передумови для відповідального ставлення до технологічних інновацій та їхнього впливу на суспільство.

2. The dissertation presents a comprehensive philosophical and anthropological study of technical creativity as a multidimensional phenomenon of human existence, culture-creating activity, and sociocultural practice. The relevance of the research is determined by the need to comprehend the place and role of technical creativity in the context of rapid technological development, the digitalization of society, the spread of artificial intelligence, and the transformation of the cultural and anthropological foundations of human existence. Technical creativity is considered not only as a means of improving material production but also as a mode of human self-realization, the formation of new models of interaction with the world, and the construction of sociocultural reality. The purpose of the study is to conceptualize technical creativity as a multidimensional phenomenon of sociocultural practice, to identify its ontological, axiological, and philosophical-anthropological foundations, and to reveal the specific features of the practices of creating technē under conditions of technologically mediated modernity. The

methodological framework of the research is based on an interdisciplinary approach that combines the possibilities of philosophical anthropology, philosophy of culture, hermeneutics, phenomenology, history of philosophy, and social philosophy. A special role in the study is played by the concept of *culturgenes*, which makes it possible to interpret technical creativity as a mechanism of cultural continuity and anthropological self-creation. The scientific novelty of the research lies in the development of a holistic philosophical-anthropological concept of technical creativity as a specific mode of human existence and culture-creating activity. For the first time, technical creativity has been conceptualized through the methodological resource of *culturgenes* as structural units of cultural continuity. It is substantiated that technical creativity is not merely an instrument for transforming reality but a culturally and anthropologically conditioned mode of human self-realization. The contingent nature of the humanistic potential of technical creativity has been demonstrated, and its ambivalence has been revealed as the capacity to generate both constructive and destructive consequences. The first chapter, "Theoretical and Methodological Foundations of the Research," analyzes the principal approaches to understanding technical creativity within the philosophical tradition. The phenomenological and hermeneutical foundations of interpreting technical activity are examined, and the evolution of the human technical attitude toward the world from Antiquity to the present is traced. The cultural and anthropological status of technical creativity, its connection with technocratic thinking, and the transformations of human existence in the post-secular age are revealed. Particular attention is paid to the analysis of technical creativity in the philosophical-anthropological concepts of German classical philosophy and contemporary interpretations of *technē*. The second chapter, "Technical Creativity and Human Existence in the Culture of Industrial and Post-Industrial Society," examines technical creativity as a manifestation of the transcendental human capacity to transcend existing experience and create new forms of organizing the lifeworld. Technological modifications of technical creativity, processes of the technologization of everyday life, and the specific features of technical creativity in information culture are analyzed. It is demonstrated that within digital society technical creativity is increasingly integrated into the spheres of media communication, virtual environments, and intelligent platforms, thereby transforming modes of social interaction and forms of cultural self-expression. The third chapter, "The Ambivalence of the Functional Potential of Technical Creativity in Contemporary Culture," reveals the civilizational dimension of technical creativity, its moral and ethical aspects, and its educational potential. The necessity of forming an ethics of responsibility as a regulatory mechanism of innovative activity is substantiated. It is shown that technical creativity functions between the poles of techno-optimism and techno-pessimism, creating a space of tension between utopian and dystopian visions of the future. Particular attention is paid to the educational significance of technical creativity in the formation of a creative, value-oriented, and responsible personality.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Бакуменко О. В. Модифікації технічної творчості в культурі постіндустріального суспільства. Культурологічний альманах. 2023. № 3. С. 84–88.
- Бакуменко О. В. Позанаукове знання у викликах технічної сучасності. Освітній дискурс: збірник наукових праць. 2023. Вип. 46, № 10–11. С. 20–28.
- Бакуменко О. В. Гуманістична спрямованість технічної творчості у добу раннього модерну. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія «Філософія. Педагогіка». 2024. № 1 (6). С. 32–38.

- Бакуменко О. В. Філософсько-антропологічні концептуалізації технічної творчості: від філософії німецького ідеалізму до штучного інтелекту. Humanities Studies. 2024. Вип. 21 (98). С. 9–14.
- Бакуменко О. В. Гуманістичний потенціал технічної творчості. Освіта і доля нації. Освіта та екзистенційні виклики сучасності: війна та нові різновиди пандемії: матеріали XXIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 30 вересня 2022 р. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. С. 46–48.
- Бакуменко О. В. Аксіологічна складова технічної творчості. Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід : збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції, 11–12 травня 2023 р., м. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. 2023. С. 387–390.
- Бакуменко О. В. Технічна творчість і технологічний аспект сучасних комунікацій. Комунікаційний простір постінформаційного суспільства: проблеми та перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 30 травня 2023 р. Вінниця: ТВОРИ, 2023. С. 35–37.
- Бакуменко О. В. Людина-трансформер: амбівалентність технічних досягнень. Освіта і доля нації. Contra spem spero: Україна і світ у часи випробувань : матеріали XXIV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 10 листопада 2023 р. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023. С. 33– 35.
- Бакуменко О. В. Людина-творець у часи екзистенційних випробувань. Під знаком Григорія Сковороди: Зоряний час української культури. Незламність у битвах зі злом: заповіт Сковороди українцям і людству : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Харків, 1–4 грудня 2023 р. С. 5–7.
- Бакуменко О. В. Технічна творчість у світлі філософії німецького ідеалізму. Освіта і доля нації. Мораль, право, освіта – заповіт І. Канта сучасному людству : матеріали XXV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 24 травня 2024 р. С. 31–33.
- Бакуменко О. В. «Байки Харківські»: хитрощі розуму чи витівки уяви. Людське буття у спадщині Григорія Сковороди: матеріали Всеукраїнського круглого столу, присвяченого 250-річчю від дня написання «Байок Харківських», м. Харків, 20 червня 2024 р. С. 7–8.
- Бакуменко О. В. Технічна творчість і дух часу. Під знаком Григорія Сковороди: Зоряний час української культури. Філософія Григорія Сковороди: педагогіка і політика самопізнання: матеріали X Всеукраїнської науково- практичної конференції з міжнародною участю, м. Харків, 3–4 грудня 2024 р. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2024. С. 14–15.
- Бакуменко О. В. Технічна творчість у цифрову епоху: філософські та антропологічні виклики. Цифрова трансформація освіти і науки: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 06–07 березня 2025 р. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2025. С. 7–8.
- Бакуменко О. В. Технічна творчість та її репрезентації в культурі. V Міжнародний науково-методологічний семінар «Людина і світна роздоріжжі: технології, ресурс, соціальні інституції». м. Харків, 6–7 травня 2025 р. Харків : НТУ «ХПІ», 2025. С. 4–5.
- Бакуменко О. В. Техніка як владний ресурс. Філософія в сучасному світі: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 21– 23 листопада 2025 р. Харків, 2025. С. 57–59.
- Бакуменко О. В. Сковородинівська традиція як гуманістична основа технічної творчості. Під знаком Григорія Сковороди: Зоряний час української культури. Актуалізація вітчизняної культурної традиції у стратегіях громадянського виховання : матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Харків, 5–6 грудня 2025 р. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2026. С. 9–10.
- Бакуменко О. В. Технічна творчість і культура відповідальності в цифрову епоху. Особистість та освіта в умовах сучасних соціокультурних викликів: ціннісно-світоглядні та науково-методичні аспекти : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 27 лютого 2026 р. / наук. ред. О. Є. Висоцька ; техн. ред. Н. В. Дев'ятко. Дніпро : КЗВО «ДАНО» ДОР, 2026. С. 6–7.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дроботенко Мар'яна Олександрівна
2. Mariana O. Drobotenko

Кваліфікація: д. філ. н., доц., 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8053-5595

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Корж Ганна Вікторівна
2. Ganna V. Korzh

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2819-353X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Радіонова Наталія Василівна

2. Nataliia V. Radionova

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.04, 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7624-5539

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Корнієнко Світлана Григорівна

2. Svitlana Korniienko

Кваліфікація: д. філ. н., доц., 09.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3838-7805

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Дольська Ольга Олексіївна

2. Olha O. Dolska

Кваліфікація: д.філос.н., професор, 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9577-8282

Додаткова інформація:

